

SCENARIUSZ DLA NAUCZYCIELA

Gdzie mieszkała „Żydówka z pomarańczami”? O Warszawie w drugiej połowie XIX wieku

CELE OGÓLNE

- Zapoznanie uczniów z podstawowymi zagadnieniami z zakresu historii społecznej, historii rozwoju nowoczesnych miast oraz historii Warszawy w XIX wieku.
- Przedstawienie wybranych aspektów polskiej kultury i sztuki w drugiej połowie XIX wieku.
- Zwrócenie uwagi na wybrane polskie zabytki i muzea.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Cele poznawcze

- Zapoznanie uczniów z historią, w tym także społeczną i kulturą, dziewiętnastowiecznej Polski ze szczególnym uwzględnieniem historii Warszawy.
- Omówienie wybranych zagadnień związanych z rozwojem przemysłu i techniki w XIX wieku.
- Zapoznanie uczniów z następującymi pojęciami: konserwacja zabytków, realizm, pozytywizm, praca u podstaw, rusyfikacja, industrializacja.

Cele kształcące

- Rozwijanie umiejętności pracy z mapą, czytania wykresów oraz pracy z tekstem.
- Doskonalenie umiejętności społecznych, w tym umiejętności współpracy w grupie oraz dyskusji.
- Rozwijanie umiejętności myślenia przyczynowo - skutkowego.

Cele wychowawcze

- Rozwijanie wrażliwości estetycznej.
- Rozwijanie zainteresowania historią i umacnianie poczucia związku przeszłości z teraźniejszością.
- Zwrócenie uwagi uczniów na problem zróżnicowania społecznego i wagę harmonijnego współistnienia w jednej zbiorowości różnych grup społecznych.

METODY PRACY

burza mózgów ♦ rozmowa sterowana ♦ dyskusja ♦ praca w parach i w grupach ♦ praca z mapą

NARZĘDZIA

komputer i rzutnik ♦ wycięte zadania do lekcji ♦ mapy ♦ film ♦ tablica

PRZEBIEG LEKCJI

5 min

Rekapitulacja wtórna

- ♦ Pokaż uczniom reprodukcję obrazu „Żydówka z pomarańczami” **Tablica 1**. Opowiedz, co można zobaczyć na obrazie, kiedy powstał, kto go namalował i gdzie można go zobaczyć. Zapytaj uczniów, jak podoba im się ten obraz. Co zwraca ich uwagę? Jak opisaliby bohaterkę obrazu?

35 min

Lekcja właściwa

- ♦ Pokaż uczniom współczesną mapę Polski **Tablica 2**. Poproś o wskazanie na niej stolicy kraju. Powiedz, że dzisiejsza lekcja poświęcona będzie właśnie temu miastu w czasach, kiedy żyła w nim bohaterka obrazu. Następnie pokaż uczniom mapę Polski z drugiej połowy XIX wieku i poproś o odnalezienie na niej Warszawy **Tablica 3**.
- ♦ Pokaż uczniom reprodukcję „Żydówki z pomarańczami” i powiedz, że na tym obrazie rozpoznać można istniejące w Warszawie miejsca. Następnie poproś uczniów o wykonanie **Zadania 1**. Wspólnie omówcie jego rozwiązanie.
- ♦ Przypomnij uczniom, kiedy została namalowana „Żydówka z pomarańczami” i zapytaj, jak ich zdaniem, od tego czasu zmieniło się życie w miastach. Pomysły na to, jak mogła wyglądać dziewiętnastowieczna Warszawa i życie w niej zapiszcie na tablicy.
- ♦ Podziel uczniów na czteroosobowe grupy, które wykonują następnie **Zadanie 2**. Wspólnie omówcie jego rozwiązanie. Które ze wspomnianych w tekście rozwiązań zostały wymienione podczas burzy mózgów?
- ♦ Opowiedz uczniom krótko, jak wyglądało życie w dziewiętnastowiecznej Warszawie. Zwróć uwagę na rolę Warszawy jako ośrodka przemysłowego i kulturowego oraz na kontekst historyczny (Polska pod zaborami, rusyfikacja). Poproś o wykonanie **Zadania 3**. Wspólnie sprawdźcie rozwiązanie zadania.
- ♦ Opowiedz uczniom o mieszkańcach dziewiętnastowiecznej Warszawy. Zwróć uwagę na różne warstwy społeczne, wprowadź pojęcia pozytywizmu i pracy u podstaw. Następnie powiedz, że Aleksander Gierymski interesował się życiem najbiedniejszych mieszkańców miasta i „Żydówka z pomarańczami” jest wyrazem takich zainteresowań artysty.
- ♦ Powiedz uczniom, że za chwilę obejrzą film opowiadający o losach obrazu „Żydówka z pomarańczami”. Najpierw jednak rozdaj im **Zadanie 4**. Wyświetl uczniom film i poproś o rozwiązanie zadania. Wspólnie sprawdźcie odpowiedzi.

4 min

Rekapitulacja pierowtna

- ♦ Poproś uczniów o wykonanie **Zadania 5**. Wspólnie sprawdźcie odpowiedzi

1 min

Zadanie domowe ♦ Poproś uczniów o wykonanie **Zadania 6**.

Gdzie mieszkała „Żydówka z pomarańczami” O Warszawie w II połowie XIX wieku

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”

Więcej na: www.historiadlapolonii.pl / www.duch.edu.pl

Tablica 1

Aleksander Gierymski „Żydówka z pomarańczami”, domena publiczna

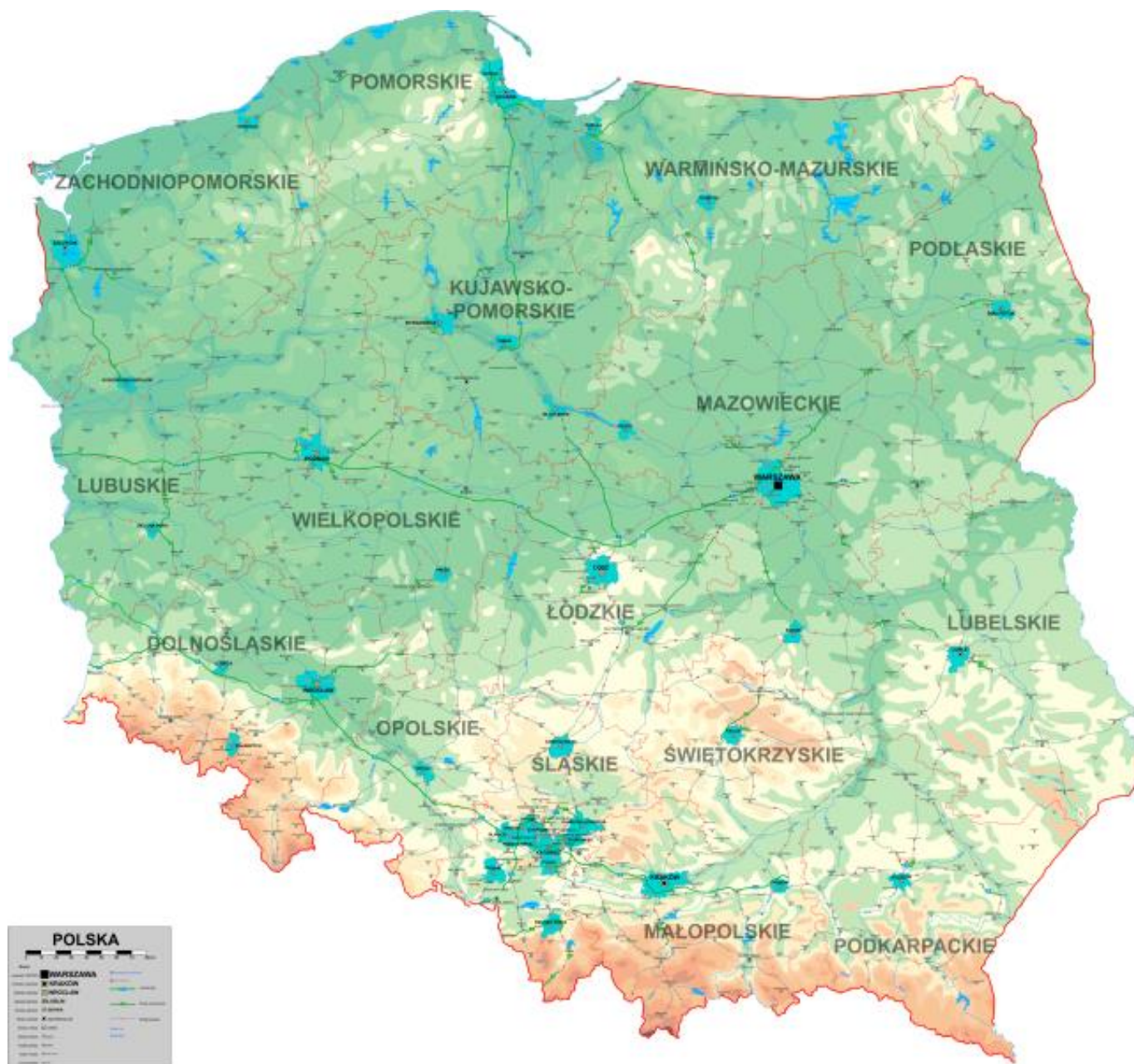
Gdzie mieszkała „Żydówka z pomarańczami” O Warszawie w II połowie XIX wieku

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dzieciocy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”

Więcej na: www.historadlapolonii.pl / www.duch.edu.pl

Tablica 2

Wyk. MRN, CC BY-SA 3.0

Gdzie mieszkała „Żydówka z pomarańczami” O Warszawie w II połowie XIX wieku
Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”
Więcej na: www.historiadlapolonii.pl / www.duch.edu.pl

Tablica 3

Ziemie polskie w drugiej połowie XIX w., CARTE, wlczpolske.pl

Gdzie mieszkała „Żydówka z pomarańczami” O Warszawie w II połowie XIX wieku

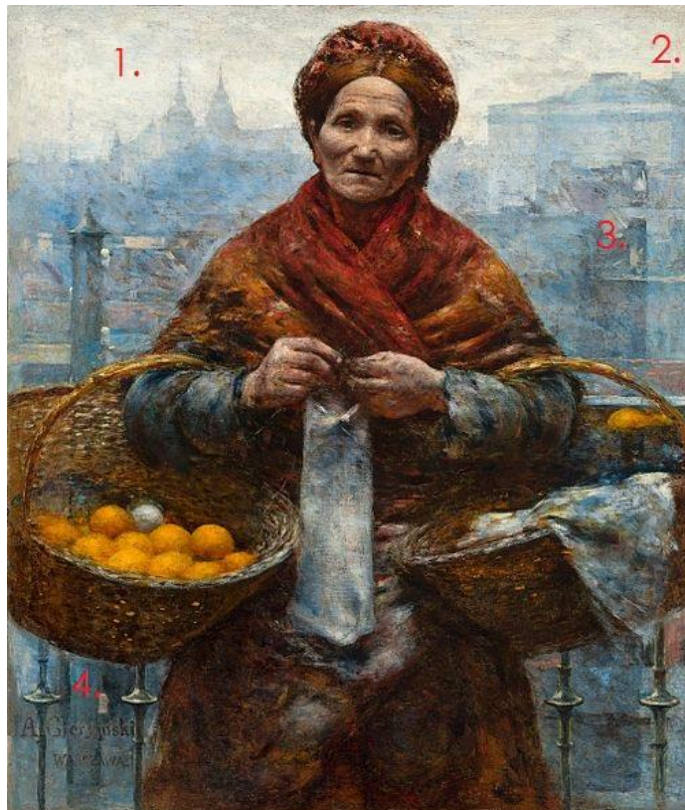
Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”

Więcej na: www.historiadlapolonii.pl / www.duch.edu.pl

Zadanie 1

Na obrazie „Żydówka z pomarańczami” rozpoznać można kilka znanych warszawskich zabudowań. Jakich dokładnie? Pracując w parach spróbujcie dopasować opisy do poszczególnych fragmentów dzieła.

	OPIS	NUMER
A.	Dwie wieże kościoła św. Krzyża. To w tej świątyni pochowano serce Fryderyka Chopina.	
B.	Barierka wiaduktu prowadzącego na most Kierbedzia. Jego budowę ukończono w 1864 roku i był pierwszym stalowym mostem w Warszawie!	
C.	Masywny budynek Pałacu Namiestnikowskiego, dziś nazywanego Pałacem Prezydenckim.	
D.	Zamglony pejzaż zabudowań na skarpie wiślanej. Wysoka skarpa biegnąca wzdłuż Wisły jest najbardziej charakterystycznym elementem krajobrazu Warszawy.	

Gdzie mieszkała „Żydówka z pomarańczami” O Warszawie w II połowie XIX wieku

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”

Więcej na: www.historadlapolonii.pl / www.duch.edu.pl

Zadanie 2

Jakie nowinki techniczne ułatwiały życie mieszkańcom dziewiętnastowiecznej Warszawy?

Przeczytajcie krótki tekst, a następnie z otrzymanych fragmentów ułóżcie fotografię. Wykonał ją Konrad Brandel, znany warszawski fotograf, w 1885 roku. Które z wymienionych w tekście rozwiązań można na niej zobaczyć? Odpowiedź zapiszcie w wyznaczonym miejscu.

W drugiej połowie XIX wieku w miastach wprowadzano wiele nowych rozwiązań, które miały ułatwiać życie mieszkańców. Już w 1856 roku rozpoczęła działalność Gazownia Warszawska. Wtedy na ulicach pojawiły się pierwsze latarnie gazowe. Dziesięć lat później uruchomiono w Warszawie pierwszy tramwaj konny. W 1881 roku rozpoczęto budowę sieci wodociągów i kanalizacji. Zaprojektował ją Wilhelm Lindley. Sieć była później rozbudowywana i unowocześniana, dzięki czemu działa aż do dziś. Pod koniec XIX wieku w Warszawie pojawiły się pierwsze telefony.

Które z wymienionych wyżej nowinek można zobaczyć na fotografii Konrada Brandla?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Po wydrukowaniu należy pociąć i rozdać uczniom do ułożenia.

Fot. Konrad Brandel, domena publiczna

Zadanie 3

I. Przyjrzyj się wykresowi, a następnie odpowiedz na pytania.

1. Ile osób mieszkało w Warszawie w 1810 roku?

.....

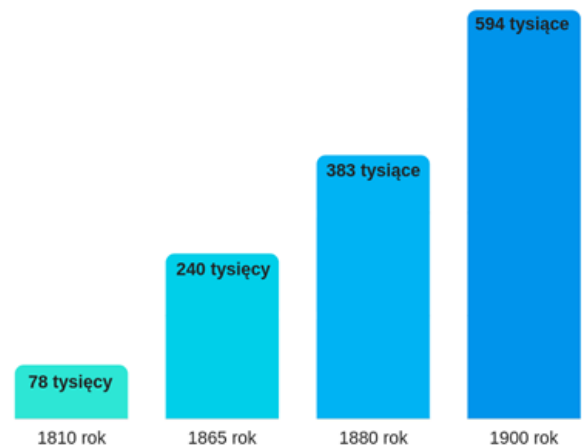
2. Ile osób mieszkało w Warszawie w 1900 roku?

.....

3. Jak zmieniła się liczba obywateli Warszawy pomiędzy 1810 a 1900 rokiem?

a. W 1900 roku mieszkało w Warszawie 516 tysięcy ludzi więcej niż w 1810 roku.

b. W 1900 roku mieszkało w Warszawie 516 tysięcy ludzi mniej niż w 1810 roku.

Liczba ludności Warszawy w XIX wieku

II. Uzupełnij tekst korzystając z następujących słów:

ośrodkiem, pracy, transport, przemysłu, mieszkania, wodnej, kamienicach, wody

Industrializacja to inaczej rozwój W XIX stuleciu Warszawa stała się bardzo ważnym przemysłowym. W mieście osiedlało się wielu chłopów, którzy przyjeżdżali do Warszawy w poszukiwaniu

Wraz z przemysłem rozwijał się także, przede wszystkim kolejowy, chociaż wzrosło też znaczenie drogi Rozrosły się dzielnice Warszawy położone nad Wisłą - Powiśle i Solec. Nowi obywatele miasta osiedlali się w Chociaż wzniesiono wówczas wiele nowych budynków, to nie mieszkało się w nich wygodnie; były ciasne i ciemne, a dostęp do pitnej w wielu miejscach był poważnym problemem.

Gdzie mieszkała „Żydówka z pomarańczami” O Warszawie w II połowie XIX wieku

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”

Więcej na: www.historiadlapolonii.pl / www.duch.edu.pl

Zadanie 4

Obejrzyjcie film, a następnie uporządkujcie wydarzenia z historii obrazu w kolejności od najwcześniejszego do najpóźniejszego.

NUMER	WYDARZENIE
	A. Konserwacja odzyskanego obrazu.
	B. Aleksander Gieryski widzi zdjęcie Konrada Brandla przedstawiające handlarzkę owocami.
	C. Płótno zostaje zrabowane podczas II wojny światowej.
	D. Aleksander Gieryski maluje „Żydówkę z pomarańczami”.
	E. „Żydówka z pomarańczami” zostaje odnaleziona podczas aukcji malarstwa.
	F. Obraz „Żydówka z pomarańczami” po raz pierwszy trafia do Muzeum Narodowego w Warszawie, a „Żydówka z cytrynami” do Muzeum Śląskiego w Katowicach.
	G. Aleksander Gieryski maluje „Żydówkę z cytrynami”.
	H. Ponowne zaprezentowanie „Żydówki z pomarańczami” na wystawie w Muzeum Narodowym w Warszawie.

Zadanie 5

To już koniec naszej podróży do dziewiętnastowiecznej Warszawy. Co z niej zapamiętałeś lub zapamiętałaś? Sprawdź się, zaznaczając prawdziwe i fałszywe zdania.

	PRAWDA	FAŁSZ	
1.			Obraz „Żydówka z Pomarańczami” został zrabowany z Muzeum Narodowego w Warszawie podczas II wojny światowej.
2.			Aleksander Gierymski przez wiele lat mieszkał w Melbourne.
3.			W dziewiętnastowiecznej Warszawie nie było wodociągów i kanalizacji.
4.			Obrazy realistyczne odzwierciedlały wiernie rzeczywistość.
5.			Fotografię wynaleziono już w XVI wieku.
6.			W XIX wieku w Warszawie pojawiły się pierwsze telefony.
7.			W XIX wieku do Warszawy sprowadziło się bardzo niewielu nowych mieszkańców.
8.			Industrializacja to inaczej rozwój rolnictwa.
9.			Pozytywiści realizowali program pracy u podstaw.

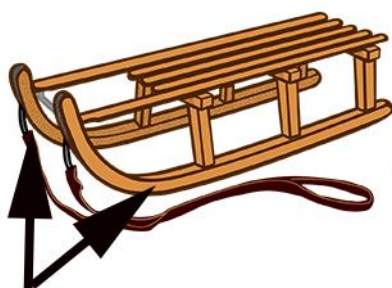

Zadanie 6

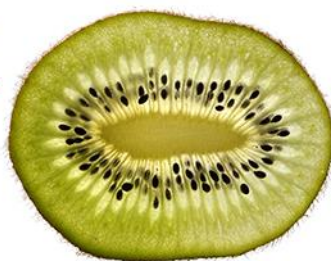
Czas, o którym rozmawialiśmy podczas lekcji to również rozwój idei rozwijającej się na ziemiach polskich pod koniec XIX wieku. Według niej najważniejsza dla społeczeństwa jest edukowanie ludności, czyli:

1. nauczanie języka polskiego i polskiej kultury,
2. pomoc w organizacji polskich sklepów i fabryk,
3. rozwijanie świadomości narodowej,
4. dążenie do poprawy warunków życia najbiedniejszych.

Rozwiąż rebus i dowiedz się, jak nazywano jej przedstawicieli.

~~L~~

KI = TY

~~ANKA~~

BYLI TO

SŁOWNICZEK

KONSERWACJA ZABYTEKÓW - (łac. conservare - przechowywać, zachowywać bez uszkodzenia.) Dbanie o zabytki, zapobieganie ich niszczeniu oraz usuwanie wszystkich uszkodzeń, jakich doznały w swojej historii.

REALIZM - kierunek w sztuce. Realisci wszystkie elementy dzieła kształtowali tak, żeby były jak najbardziej zgodne z prawdziwym obrazem rzeczywistości.

POZYTYWIZM - nurt filozoficzny oraz epoka w kulturze polskiej trwająca od upadku powstania styczniowego (1864) do końca XIX wieku. Jego przedstawiciele nawoływali do pilnej nauki, sumiennej pracy i dążenia do rozwoju intelektualnego oraz materialnego całego narodu.

PRACA U PODSTAW - praca na rzecz najbiedniejszych warstw narodu (chłopów, robotników). Jej celem było podniesienie poziomu edukacji i rozbudzanie świadomości narodowej.

IMPRESJONIZM - kierunek w sztuce. Celem impresjonistów było uchwycenie w obrazie ulotnych wrażeń i tego, co najbardziej nietrwałe lub zmienne.

KLASYCYZM - styl w sztuce odwołujący się do tego, co wzniosłe oraz wzorujący na kulturze i sztuce starożytnej Grecji i Rzymu.

SYMBOLIZM - kierunek w sztuce zakładający, że rzeczywistość jest tylko zasłoną, za którą skrywa się prawdziwy, idealny świat. Tego idealnego świata nie da się opisać językiem, lecz symbolem.

INDUSTRIALIZACJA - inaczej: uprzemysłowienie, rozwój przemysłu i towarzyszące mu zmiany społeczne.

RUSYFIKACJA - pod zaborami polegała na narzucaniu mieszkańcom ziem polskich języka rosyjskiego oraz rosyjskiej kultury.

POLECANE MATERIAŁY

Artykuły o sztuce Aleksandra Gierymskiego i obrazie „Żydówka z pomarańczami”:

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,obrazy,493,obraz_pomaranczarka_gierymskiego.html<https://culture.pl/pl/dzielo/aleksander-gierymski-zydowka-z-pomaranczami>;

<https://artsandculture.google.com/asset/%C5%BByd%C3%B3wka-z-pomara%C5%84czami-pomara%C5%84czarka/fgFHFZ6NFcnlog?hl=pl>;

Zbiory Muzeum Narodowego w Warszawie możesz obejrzeć na stronie:

<http://cyfrowe.mnw.art.pl/dmuseion/>.

Na stronie muzeum znajdziesz również informacje o sztuce XIX wieku:

<https://www.mnw.art.pl/kolekcje/galer/galeria-sztuki-xix-wieku/>

Więcej o historii warszawskiej społeczności żydowskiej dowiesz się na przykład z portalu Wirtualny Sztetl:

<https://sztetl.org.pl/pl/miejscowosci/w/18-warszawa/99-historia-spolecznosci/138212-historia-spolecznosci>

Ciekawe informacje o dziewiętnastowiecznej Warszawie znajdziesz na przykład pod tymi adresami:

<https://www.historiaposzukaj.pl/szukaj.html?t=aleksander+gierymski>

https://www.historiaposzukaj.pl/miejsca,34,warszawa_po_1864_r.html;

https://www.historiaposzukaj.pl/miejsca,32,warszawa_-_pocz_xix_w.html?b=miejsca%2C24%2Cwarszawa_xvi_-_xvii_w.html%3Fb%3Dmiejsca%252C34%252Cwarszawa_po_1864_r.html

http://warszawa.wikia.com/wiki/Wszystko_o_Warszawie

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,obrazy,555,obraz_chlopiec_niosacy_snop_gierymskiego.html

**HISTORIA:
ZOBACZ**

PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 1 ♦ A1 ♦ B4 ♦ C2 ♦ D3

Zadanie 2 ♦ latarnia gazowa, tramwaj konny

Zadanie 3a ♦ 1 – 78 000 ♦ 2 – 594 000 ♦ 3a

Zadanie 3b ♦ PRZEMYSŁU ♦ OŚRODKIEM ♦ PRACY ♦ TRANSPORT ♦ WODNEJ ♦ KAMIENICACH ♦
MIESZKANIA ♦ WODY

Zadanie 4 ♦ 1-B ♦ 2-D ♦ 3-G ♦ 4-F ♦ 5-C ♦ 6-E ♦ 7-A ♦ 8-H

Zadanie 5 ♦ 1P ♦ 2F ♦ 3F ♦ 4P ♦ 5F ♦ 6P ♦ 7F ♦ 8F ♦ 9P

Zadanie 6 ♦ pozytywiści

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

Sfinansowano ze środków MKiDN
w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021

Gdzie mieszkała „Żydówka z pomarańczami” O Warszawie w II połowie XIX wieku
Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”
Więcej na: www.historadlapolonii.pl / www.duch.edu.pl